

เกษียณเมื่อไหร่ ให้ใครกำหนด?

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 8
“ประชากรชายขอบและความเป็นธรรมในสังคมไทย”

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
2 กรกฎาคม 2555

มนสิการ กาญจนะจิตรา

สุภรต์ จรัสสิทธิ์

ชินุญชัย กาญจนะจิตรา

1

ผู้สูงอายุ ผู้เส้นทางชายขอบ

- มุมมองต่อผู้สูงอายุ
 - ควรเลิกทำงาน เพื่อพักผ่อน จากปัญหาสุขภาพ
 - ไม่มีความสามารถที่จะทำงานต่อได้ ประสิทธิภาพลดลง
- การเหมารวม ไม่ได้ประเมินคุณค่าหรือความสามารถอย่างแท้จริง

2

ผู้สูงอายุ ผู้เส้นทางชายขอบ

- ผู้สูงอายุเป็นคนชายขอบด้วย
 - อคติแห่งวัย
 - การลดคุณค่า
 - เศรษฐศาสตร์การเมืองในประเด็นผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์

- ทบทวนข้อมูลด้านการเกษียณอายุ
- ศึกษารูปแบบที่ผู้สูงอายุถูกผลักออกจากกำลังแรงงาน
- เปรียบเทียบปัจจัยที่นำไปสู่การไม่ทำงาน
 - ข้อมูลจากการสำรวจสภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชนไทย ประกอบกับผลการตรวจร่างกายครั้งที่ 3 พ.ศ.2547
- เสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้โอกาสแก่แรงงานที่จะกลายเป็นผู้สูงอายุในอนาคต

การกำหนดอายุเกษียณในต่างประเทศ

- เยอรมัน

- เป็นประเทศแรกๆ ที่เริ่มกำหนดอายุเกษียณในช่วงปี 2420
- อายุเกษียณอยู่ที่ 65 ปี
- ได้เพิ่มอายุเกษียณเป็น 67 ปี

- อังกฤษ

- เริ่มกำหนดอายุเกษียณประมาณปี 2443
- อายุเกษียณอยู่ที่ประมาณ 60-65 ปี
- ในปี 2554 อังกฤษยกเลิกอายุบังคับการเกษียณ

การกำหนดอายุเกษียณในต่างประเทศ

- สหรัฐอเมริกา

- เริ่มมีอายุเกษียณในปี 2463 สำหรับหน่วยงานรัฐ
- ปี 2520 กฎหมายว่าด้วยการกีดกันด้านอายุและการจ้างงานยกเลิกการบังคับการเกษียณอายุในหน่วยงานกลางของรัฐและไม่ให้ภาคเอกชนบังคับเกษียณก่อนอายุ 69 ปี
- ในปี 2529 บังคับให้ทุกภาคส่วนยกเลิกการบังคับเกษียณ
- มีการกำหนดอายุแรกรับสวัสดิการเต็มรูปแบบ

การกำหนดอายุเกษียณในประเทศไทย

อายุเกษียณและอายุที่เริ่มรับบำนาญ/อายุเกิดสิทธิฯ กรณีชราภาพ ในภาคการจ้างงานของไทย

ภาคการจ้างงาน	ภาคที่เป็นทางการ/ ในระบบ		ภาคที่ไม่เป็นทางการ/ นอกระบบ
	ภาครัฐ/ ราชการ	ภาคเอกชน	
อายุเกษียณที่เป็น ทางการ (ตามกฎหมาย)	อายุครบ 60 ปี บริบูรณ์	ไม่มีการกำหนดไว้โดย กฎหมาย (อาจจะระบุใน สัญญาจ้าง)	ไม่มีการกำหนดไว้โดย กฎหมาย
อายุที่เริ่มรับบำนาญ/ อายุเกิดสิทธิฯ กรณี ชราภาพ	ตั้งแต่อายุ 50-60 ปี บริบูรณ์	ตั้งแต่อายุ 55 ปีบริบูรณ์ (กองทุนประกันสังคม)	ไม่มีการกำหนด (เนื่องจากไม่มีระบบ บำนาญ หรือ ไม่ ครอบคลุมภายใต้ ระบบประกันสังคม)

ที่มา: เฉลิมพล แจ่มจันทร์, 2555 ปรับปรุงจาก สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

7

การขยายอายุเกษียณต่อเศรษฐกิจ

- อัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจสูงขึ้น
- รัฐบาลสามารถเก็บภาษีต่อคนได้ในอัตราที่ต่ำลง
- แบ่งเบาภาระการดูแลด้านสิทธิ บำเหน็จบำนาญ
ข้าราชการของภาครัฐ
- การแข่งขันสูงขึ้น ในการบรรจุใหม่และการเลื่อนตำแหน่ง

8

ผู้สูงอายุกับการทำงาน

พ.ศ. 2494

อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด

➢ ชาย 40 ปี

➢ หญิง 43 ปี

อายุคาดเฉลี่ยเมื่ออายุ 60

➢ ชาย 12 ปี

➢ หญิง 14 ปี

ร้อยละผู้ที่จะมีอายุถึง 60

➢ ชาย 31%

➢ หญิง 37%

พ.ศ. 2554

อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด

➢ ชาย 70 ปี

➢ หญิง 76 ปี

อายุคาดเฉลี่ยเมื่ออายุ 60

➢ ชาย 20 ปี

➢ หญิง 22 ปี

ร้อยละผู้ที่จะมีอายุถึง 60

➢ ชาย 81%

➢ หญิง 88%

คนอายุเกิน **60 ปี** ไม่สามารถ
ทำงานได้จริงหรือไม่?

สุขภาพกับการทำงานของผู้สูงอายุชาย

การมีงานทำ/ ระดับสุขภาพ	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	แย่	แย่มาก	รวม
ไม่ทำงาน	13.44	34.57	41.75	9.06	1.19	100.00
ทำนอกระบบ	14.00	36.53	43.32	5.54	0.61	100.00
ทำในระบบ	15.66	41.87	38.55	3.92	0.00	100.00
รวม	13.85	36.00	42.33	6.99	0.83	100.00
N	737	1,915	2,252	372	44	5,320

ที่มา: การสำรวจสภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 3

- ระดับสุขภาพมีความแตกต่างกัน้อยระหว่างกลุ่มการมีงานทำ

11

สุขภาพกับการทำงานของผู้สูงอายุหญิง

การมีงานทำ/ ระดับสุขภาพ	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	แย่	แย่มาก	รวม
ไม่ทำงาน	10.95	32.49	44.54	10.75	1.27	100.00
ทำนอกระบบ	11.15	34.85	44.99	8.42	0.59	100.00
ทำในระบบ	11.16	34.42	42.33	10.23	1.86	100.00
รวม	11.03	33.35	44.60	9.96	1.07	100.00
N	621	1,878	2,512	561	60	5,632

ที่มา: การสำรวจสภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 3

- ระดับสุขภาพไม่มีความแตกต่างมากระหว่างกลุ่มการมีงานทำ

12

สมองกับการทำงานของผู้สูงอายุชาย

การมีงานทำ/คะแนนสภาพสมอง	0-10	11-20	21-30	30+	รวม
ไม่ทำงาน	1.14	6.09	91.84	0.93	100.00
ทำนอกระบบ	0.76	4.89	93.63	0.72	100.00
ทำในระบบ	0.00	1.81	97.29	0.90	100.00
รวม	0.88	5.23	93.07	0.82	100.00
N	47	279	4,966	44	5,336

ที่มา: การสำรวจสภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 3

- คะแนนสภาพสมองมีความแตกต่างกัน้อยระหว่างกลุ่มการมีงานทำ

13

สมองกับการทำงานของผู้สูงอายุหญิง

การมีงานทำ/คะแนนสภาพสมอง	0-10	11-20	21-30	30+	รวม
ไม่ทำงาน	1.32	7.51	90.19	0.98	100.00
ทำนอกระบบ	1.23	6.47	91.76	0.54	100.00
ทำในระบบ	0.46	8.80	89.81	0.93	100.00
รวม	1.26	7.22	90.69	0.83	100.00
N	71	408	5,126	47	5,652

ที่มา: การสำรวจสภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 3

- คะแนนสภาพสมองไม่มีความแตกต่างมากระหว่างกลุ่มการมีงานทำ

14

สถานะสุขภาพจากการตรวจร่างกาย

	ชาย		หญิง	
	ไม่ทำงาน	ทำงานนอกระบบ	ไม่ทำงาน	ทำงานนอกระบบ
- BMI	0.03 (0.02)	0.02 (0.02)	0.07* (0.03)	0.09* (0.03)
- ระดับความดันเลือดสูง	0.20 (0.20)	-0.09 (0.19)	0.85* (0.28)	0.65* (0.29)
- เป็นโรคเบาหวาน	0.49 (0.27)	0.08 (0.26)	1.14* (0.36)	1.01* (0.36)
- มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคหัวใจ	-0.16 (0.13)	0.01 (0.13)	-0.49* (0.21)	-0.61* (0.22)
- ระดับคอเลสเตอรอลสูง	0.68* (0.24)	0.25 (0.23)	0.36 (0.28)	0.43 (0.29)
- สถานะการทำงานของสมอง	-0.06* (0.03)	-0.04 (0.02)	-0.02 (0.02)	0.00 (0.02)

15

สรุปและประเด็นเชิงนโยบาย

- ยังมีผู้สูงอายุอีกมากที่ยังมีสุขภาพดีถึงดีมาก
- พิจารณาการขยายอายุเกษียณ หรือรูปแบบที่ยืดหยุ่นขึ้น
 - การให้โอกาสที่เท่าเทียม
 - โครงสร้างอายุประชากร
- จาก “ภาระ” สู่ “พลัง” ของสังคม